

Ілляшенко Н.С., Міцура О.О.
Сумський державний університет

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

© Ілляшенко Н.С., Міцура О.О., 2011

Досвід останніх десятиріч свідчить, що серед основних чинників конкурентоспроможності країн визначальним є впровадження ефективних механізмів інноваційної політики, які забезпечують конкурентоспроможність економіки. Однак, сучасні реалії державного управління інноваційним розвитком можна охарактеризувати наступним чином:

1. діяльність органів виконавчої влади в Україні є неузгодженою: пріоритетні напрями науково-технічної та інноваційної діяльності беруться до уваги лише Міністерством освіти та науки та Держінвестиціям, однак без фінансових коштів вони не мають змоги реалізувати програми;

2. статус державних інноваційних програм, механізми їх формування і впровадження законодавчо не визначені, що ставить наукові організації і ВНЗ в умови самостійного стимулювання виробничого сектору економіки до співпраці у сфері інноваційної діяльності, однак говорити про масову ефективність подібних заходів нажаль не приходиться;

3. економічна і політична ситуація в державі не сприяє виникненню та активізації попиту на інновації та науково-технічні розробки;

4. відсутня система державного стимулювання інноваційної діяльності, зачатки якої були поступово скасовані щорічними поправками до відповідних бюджетних та інших законів.

Все це свідчить про необхідність змін у системі державного регулювання та підтримки інноваційної діяльності. За відсутності власної національної інноваційної системи та необхідної інфраструктури розмови про ефективну політику в сфері міжнародного співробітництва не мають жодного сенсу. Тому головним завданням на цьому шляху стає розроблення механізму підтримки та розвитку інноваційної діяльності всередині країни.

Проаналізувавши та оцінивши досвід державної підтримки інноваційної діяльності найбільш інноваційно-активних країн світу нами пропонується власний механізм державної підтримки та розвитку інноваційної інфраструктури в Україні, який складається з об'єкту управління дворівневого суб'єкту управління та дворівневої забезпечуючої підсистеми.

Д основних елементів об'єкту механізму відносяться:

1. Вітчизняні підприємства, які забезпечують виробництво інноваційних товарів та послуг. Серед всієї сукупності підприємств особливу роль відіграють малі та середні підприємства (МСП), які як свідчить досвід найбільш інноваційно-активних країн світу є основним генераторами інноваційних ідей та інноваційних пропозицій.

2. Наукові установи та вузи – вони забезпечують проведення НДДКР по пріоритетним в державі напрямкам, здійснюють власні розробки та співпрацюють з виробничим сектором економіки, а також на їх базі створюються спеціалізовані центри підготовки висококваліфікованих спеціалістів в сфері інноватики та управління.

3. Некомерційні організації – в основному недержавні організації, які є генераторами та координаторами реалізації різноманітних соціальних інноваційних проектів, направлених на підвищення соціального рівня життя населення.

Основними елементами суб'єкту I рівня є:

1. Інститути державної влади, а саме: Президент, який надає пропозиції стосовно пріоритетних напрямків інноваційної діяльності до Кабінету міністрів України; Кабінет Міністрів України, який на основі пропозицій Президента розробляє проект загальнодержавних науково-технологічних та інноваційних пріоритетів розвитку економіки та подає його до ВРУ на затвердження; Верховна Рада України – затверджує проект загальнодержавних науково-технологічних та інноваційних пріоритетів розвитку економіки.

2. Виконавчі органи державного рівня:

- Державне агентство України з інвестицій та розвитку (далі Агентство) – подає пропозиції стосовно пріоритетів інноваційного розвитку до КМУ, розробляє та координує державні програми

інноваційного розвитку на основі затверджених ВРУ пріоритетів, а також формує державну базу інноваційних проєктів;

- Державна інвестиційно-інноваційна установа (підпорядкована Агентству) – створена на базі об'єднання існуючих на сьогодні Державної інвестиційної компанії та Державної інноваційної фінансово-кредитної установи – здійснює пошук та акумулювання інвестиційних ресурсів для реалізації проєктів в рамках державних інноваційних програм, розроблених Агентством;

- Міністерства та відомства – подають пропозиції стосовно пріоритетів інноваційного розвитку до КМУ, а також впроваджують та координують галузеві програми інноваційного розвитку;

- Міністерство освіти та науки, молоді та спорту України – проводить освітню реформу та стимулює розвиток науки та техніки в рамках своїх повноважень.

3. Виконавчі органи регіонального рівня: Регіональні центри з інвестицій та розвитку – є структурними елементами Агентства, реалізують програми на регіональному рівні та створюють базу інноваційних проєктів на регіональному рівні; Обласні державні адміністрації – впроваджують та координують галузеві програми інноваційного розвитку на регіональному рівні.

До основних елементів суб'єкту II рівня відносяться:

1. Торгово-промислова палата України.

2. Українська інноваційна компанія – недержавна установа, яка створена за ініціативою Уряду країни з метою сприяння розвитку інноваційної діяльності в державі через розробку та впровадження різноманітних інноваційних програм.

3. Інвестиційні та венчурні фонди, фінансово-кредитні установи – створені для акумулювання інвестиційних ресурсів для реалізації інноваційних проєктів.

4. Іноземні фонди та інноваційні мережі – сприяють розвитку інноваційної діяльності через систему міжнародної організаційної та консультативної підтримки та грантів на реалізацію інноваційних проєктів.

5. Транснаціональні компанії – виступають замовниками інноваційних проєктів та надають кошти на їх реалізацію.

До складу забезпечуючої підсистеми I рівня відносяться:

1. Законодавчі та нормативні акти, що регулюють та сприяють розвитку інноваційної діяльності в країні, однак з подальшим удосконаленням; Міжнародні угоди про співробітництво у сферах науково-технічної та інноваційної діяльності; Бюджет, який розроблено на основі програмно-цільового методу – розробляються та затверджуються інститутами державної влади та впроваджуються виконавчими органами державного рівня.

2. Державні програми розвитку, до складу яких входять державні інноваційні програми, що спрямовані на розвиток інноваційної діяльності, науково-технічні програми, що спрямовані на розвиток сфери науки та техніки, та галузеві програми відповідних Міністерств та відомств.

3. Освітня реформа, яка передбачає модернізацію діяльності ВНЗ країни.

До складу забезпечуючої підсистеми II рівня відносяться:

1. Програми підтримки експорту, що передбачають стимулювання інноваційної діяльності підприємств, які виробляють продукцію на експорт, а також сприяють створенню інновацій, що можуть зайняти гідне положення в експортному кошику країни на міжнародному рівні; Програма підтримки та підвищення інноваційної активності МСП – направлена на сприяння створенню нових інноваційних підприємств та їх підтримку на початкових етапах діяльності; Програма сприяння створенню бізнес-інкубаторів – направлена на стимулювання об'єднання підприємств з некомерційними організаціями, науковими інститутами та вищими начальними закладами з метою спільної роботи в сфері інноваційних розробок.

Всі ці програми розробляються та впроваджуються Українською інноваційною компанією.

2. Навчальні та консультативні послуги – надаються за підтримки торгово-промислових палат країни та Української інноваційної компанії через систему спеціалізованих центрів підготовки висококваліфікованих спеціалістів в сфері інноватики та управління.

3. Фінансові та кредитні кошти – надаються на пільгових умовах

4. Міжнародні гранти.

Таким чином, запропонований механізм дозволить сформувати дієву та ефективну інноваційну інфраструктуру в Україні, яка дозволить активно розвивати інноваційну діяльність вітчизняних підприємств та підвищити їх потенціал для виходу на міжнародні ринки.